

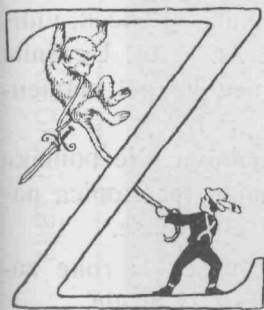


RADO MEJOVŠEK:

Alenka in Darko.

Pravljica.

Prvi del.



a tremi gorami, za tremi vodami se je raztezala dolinica; sredi dolinice je bila cerkvena, okrog nje nizke hišice z rjavimi strehami in s sajastimi dimniki.

Na vasi sta živeli dve siroti, bratec in sestrice. Mame in ateja nista imela. Smrt ju je položila v hladni grob, in žarko solnce ju ni moglo zbuditi iz spanja.

Alenka in Darček sta bila ostala osamljena; strica in tete ni bilo; a ljudje tudi niso marali sirot.

Ko je še mama živela, je Alenki in Darku pogosto pripovedovala o dobrih in prijaznih ženah, bivajočih visoko na gori. Bile so lepe, večnomlade gorske vile. Na smrtni postelji je mama dejala: »Če vama, ljuba Alenka in dragi Darček, sosedge ne dajo strehe ne kruha, zbežita v oni-le gozd« — s prstom je pokazala nanj — »pokličita škratce in odvedli vaju bodo na ono-le goro Triglav k dobrim vilam. Obilo sreče vaju čaka tamkaj in...«

Globoko je vzdihnila mama in umrla je.

Vaščani so gledali siroti po strani, njih otroci so ju zmerjali in sovražili. Bratcu in sestrici ni bilo več obstati med trdosrčnimi ljudmi. Jasnega jutra zbudi Darko sestrico Alenko, jo prime za roko, in bežala sta, bežala čez rodovitno polje, čez pisane travnike, preskočila šumeči potok ter o mraku prihitela do gozda pod Triglavom.

Na parobku gozda se je razraslo gosto grmovje. Z drobnima rokama razgrne Darko vejevje, skozi luknjo zleze Alenka, za njo pa on; bila sta v gozdu.

Zeleni mah se je jima udiral pod nogami. Kmalu sedeta na trhli panj, da se odpočijeta od dolgega pota. Premaga ju spanec; nevede se zlekneti po tleh ter zaspita. Noč je razgrnila svoj teman plašč; zadnjikrat je zavzdihnil gozd, in božji mir je legel na zemljo.

V drevju je zašumelo, tiho in pritaženo, ptice so začivkale; sova je zdrknila iz drevesnega dupla ter komaj slišno plavala pod košatimi vejami. Zašumelo je močnejše, veje so bile ob veje; vrhovi so se stresali in vrane zajavkale.

Darko se prebudi, si menca oči in preplašeno zre v temo. Ni videl pedi daleč. Spusti se na kolena, z rokami tiplje po tleh, iskajoč sestrico. Potegne za krilo, sestrica se zravnja, Darko pa zakliče: »Ho, hej! Škratec, ho, hej!«

Ali samo njegov glas odmeva v drevju; prestrašena ptica je sprhutala z veje na sosednje drevo. Z vso močjo zakliče: »Ho, hej! Škratec, hej, pridi, hej; Alenka se joče, ho, hej!«

Daleč med vejami in med praprotom zamiglja lučca, izgine ter se spet zaiskri. »Alenka, ne joči, lučca je tam, greva za njo,« jo potolaži Darček. Pomaga ji na noge, jo prime okolo pasu, in šla sta za lučco.

Semintja je švigala lučca, prihajala bliže in se umikala. »Lenček, vidiš jo, semkaj gre lučca, ne jokaj!« vzklikne razveseljen. Ali — oj! Ugasnila je, ni je več! Darčku zastane noga, zaman iščejo njegove oči plamenček. Kje je?

Iz same nagajivosti se je plamenček potajil v mahovje. Ne pomaga nič, iskati ga bo treba! Previdno premakne Darko nogo ter stopica naprej. »Tukaj je bila lučca, tukaj se je nama poskrila,« golči zase.

Dva koraka še stopi, a butne po tleh, da so se nosek in roke zarile v mah. Na levo od njega se zakotali Alenka med resje in protje.

»Uh!« hušne Darku iz ust ter se plazi po rokah in nogah dalje.

»Hu, hu! Kaj pa to! Alenka, hitro sem!«

Njegovi prstki so se zapletli v dolgo, košato brado, Alenkine roke so vlekli za črevelj. »He, mali človek,« de Lenka. »Škratec bo!« odvrne Darko. »Ne izpusti, drži ga!«

In grdo sta vlekla vsak na svojo plat. Hipoma se izmakne majhna noga iz čreveljčka, Alenka se prekucne v znak; čreveljček ji pa odleti med veje.

»Pustita me, pustita!« zaječi malček; »škratec sem.«

»Kaj, škratec? No, pa naj bo; izpustim te! Le vstani, bati se ti ni več treba!« pristavi moško.

Malček vstane, seže v žep in privleče iz njega lučco. Bila je kresnica. Malce jo poboža, dahne vanjo in pravi: »Ljuba lučca, le sveti! Prijateljčke sem našel, in spoznati se hočemo.«

Kresnica zažari in škrateljček posveti Alenki v obraz in reče: »O, ljuba sestrica, tako lepa si in mlada kakor kraljičica«. Darčku pravi: »No! Ti si pravi junak, ker sestrico varuješ. Pravcati kraljič si.«



Kotorski zaliv

»O, kaj! Kralj in kraljica, če pa sva ubožnejša od poljske miške; ona ima luknjico, kamor se skrije, a midva še tega ne.«

»Uj, uj,« se zavzame bradač, »idita z mano in povedem vaju k bratcem. Tamkaj dobita vse, da, še več, kakor si sama želita. A poprej mi pomagata iskati kučmo in črevelj. Oboje sem izgubil.«

Škratelj dahne v kresnico, ki zažari prav iskro. Iskali so. Kučmo so precej našli. Bradač si jo natakne na kuštravo glavo, a z njo vred je bil manjši od Darka.

»Hi, hi, majhen pa si!« se zasmije Alenka.

»Majhen na peti, a velik v pameti,« se pobaha malček.

Iščejo črevelj, a ni ga najti. »Vedel bi le, kdo mi ga je potegnil z noge.«

»Ha, ha!« se posmeje Alenka, »jaz sem bila tista. Bog ve, kje tiči.«

»Morda se je zaril v zemljo kakor pujssek v gnoj,« se pošali Darko.

Škratec se široko zareži, nato pogleda kvišku: »Glej ga, glej; tukaj zgoraj sediš. Le brž dol na mojo nogo!«

Črevelj je visel na veji in se zibal. Doseči ga ni moči. Škratec spleza po deblu, Darko ga poriva, Alenka pa sveti. Škratec strese vejo, črevelj se ne premakne. »Splezaj ven na vejo in jo stres!« veli Alenka. Bradač stori tako in krepko potrese. Kakor bi trenil, je dvakrat butnilo ob tla. Črevelj je butnil in se postavil pokonci. Škratec je butnil, a obležal na hrbtu. Ne gane se! Alenka in Darko poklekmeta zraven njega, ga ogledujeta in dramita. Z zaprtimi očmi tuli v noč: »U, u, uh, u, boli, boli, uh!« Vstati ne more.

Med vejami in v praprotju zašumi; škratci, njegovi bratci, so ga slišali in prihiteli so. Eden, dva, pet... cela truma. Alenčica jih izprva zagleda, skoči in se skrije za debelim deblom. Na mah se vržejo po Darku, in po njem je. Otpašejo si jermena ter ga povežejo, usta mu zamaše! Alenka vzklikne, omedli in se zgrudi za deblom v travo. Nekateri škratelji poskočijo po veje; zložo nosilnico in položijo bolnega tovariša na njo. Dva razvežeta Darčku noge in vstati mora.

Najmočnejši bradači vzdignejo nosilnico in šli so. Darček krene glavo na isto stran, kamor se je skrila Alenka. Razumejo ga in gredo gledat.

Trojica škrateljcev odide na ono stran, ostali se pomičejo naprej. Preiščejo debela in grmovje. Najdejo Alenko, občudujejo jo in zbude jo iz nezavesti. Ni se upala takoj odpreti trepalnic, pomežikavala je. Oni so pa majali z debelimi glavami in si gladili dolge brade.

Eden med njimi veli: »Vstani, lepa rožica!« — »Ne boj se, ne storimo ti nič žalega,« pristavi drugi. — A vsi: »Vstani, le vstanj in pojdi z nami!« Alenka se ojunači, vstane ter gre z njimi.

Škratci jo ogledujejo od vseh strani; natihem se pogovarjajo, glasno se ne upajo. Končno vpraša Alenčica po bratcu; povedo ji, da je odšel z njihovimi tovariši k domačemu ognjišču. Izpraševali so se eden drugega, si pripovedovali in se prijazno nasmihali. Iz njih sredine stopi možiček,

dolg štiri pedi in pol, sveti s kresnico na pot. Drugi pa svetijo Alenki. Tuintam je švignila veja in vrgla temu in onemu kučmo z glave. Zadnji jih je pobiral ter kregal tovariše z nerodami.

Hitijo in dohite jih. Bradači so nosili svojega bratca. Bila je kaj čudna hoja. Malčki so se zibali semintja kakor rejene race; kučme so jim lezle sedaj na to, sedaj na ono stran. Alenka pogleduje po bratcu; zapazi ga, priskoči in mu odveže jermenja. Njegovi krotilci so jo gledali po strani, tresli glave, potaknili roke v žep, a rekli niso ničesar. Ponesrečeni Škratec opazuje ves prizor z nosilnice; hkrati se nečesa domisli.

Nenadoma se vzravna ter skoči na tla. Nosači popadajo; to je bilo miganje in gibanje nog, rok, glav in kučem. Kaj takega se jim še ni pripetilo. Drug za drugim se skobacajo na noge; oči jim bliskovito švigajo. Kaj takega! Ne, sramota!

Po čelu in licu so jim nabrekle žile, prsti se strnili v koščene pesti. Alenki se zbudi vest, saj je ona kriva vsega tega; stopi med razburjene škratce ter povzame z milim glasom: »Škratci, preljubi bratci, nikar! Nasmejte se, pošalite se!«

Jeza je škratcem minila; zasmajali so se na ves glas. Šala izbije šalo. Vrišč in trušč raste, noče ga biti konca ne kraja.

Najstareji, ki se je smatral za modrega, jim veli, naj se spravijo na pot. Spotoma je bilo mnogo besedičenja in smeha. Alenka in Darko sta se spoprijaznila z njimi; da, celo prijateljstvo so sklenili med seboj na veke.

Po naporni hoji so dospeli do ognjišča, svojega zbirališča. Nizko viseče veje in gosti praprot s podnožnim resjem so ga zakrivali. Poedinci zlezejo skozi. Na obsežni planoti je žarela žerjavica. Tik nje je sedel škratelj; glavo je podprl z rokami in se opiral na kolena. Siva brada mu je visela med kolena in se zibala, kolikorokrat je zmajal z glavo.

Ta je bil starosta družine škratov.

V polsnu odpre oči, debelo zazija in ogleduje Alenko in Darka. Z roko namigne, vsi posedejo okolo ognjišča. Škratec Modrijan ponovi ves današnji dogodek. Pove tudi, kam želita Alenka in Darko iti. »Dobro!« povzame starosta, »sreča vaju čaka pri vilah; poti vama bosta kazala dva bratca, Skrček in Smrček!«

»Kaj pa z večerjo?« zakliče Sladkosned. Škratelj Kuharček zbeži in se precei vrne s peterimi gobami. Na čisto jih ostriže, natakne vsako zase na palico in praži nad žerjavico. Drugi so se odmaknili ter posedli v gručah semintja. Darko vzame sestrico za roko, jo povede k deblu, in oba se naslonita nanje. Alenčica je rdela kakor rožica od samega veselja, da jutri že dospeta k vilam na goro Triglav.

»Kaj misliš, sestra, kako bo pri njih?« reče Darko.

»Mislim, prav lepo,« zavrne Alenka. »Meni je tako čudno pri srcu.«

»Tudi meni,« pristavi Darko.

»K večerji!« zakliče Kuharček. Škratci poskačejo na noge in vsi vro k ognjišču. »Alenka, Darko!«

»Niso pozabili naju!« de Alenka. »Pojdiva, lačen sem, da se mi pajčevina prede v želodcu,« zamrmra Darko.

Pred starosto se je razkoračil Kuharček; na vsaki palici je tičala oprazena goba. Puhtečo gobo pomoli starosti pod nos, ta jo povoha in migne z glavo, rekoč: »Ta že velja!« Tako pri vseh ostalih. Nato Kuharček razdeli gobe: Alenki eno, Darku eno, za škratce pa tri. Bratec in sestra sta kmalu zaužila skromno večerjo. Škratci pa jih še obirajo; vsak odgrizne kosček, ki bi ga lahko spravil v naprstnik.

Po večerji naročava starosta, kako opravilo čaka posameznika naslednjega dne. Bradači ga pazljivo poslušajo. Nato se porazgube na planoti, iskajoč si ležišča. Tudi Darko in Alenka ležeta za gostim grmom v travo. Utrujena kmalu zaspita. Alenka je o vilah sanjala sladke sanje.

Le najmlajši Varuh je za čuvaja; prislonil se je k deblu, položil roke navzkriž, pritegnil noge k sebi in nemo zrl v žerjavico.

Polagoma je žerjavica očrnela. Tema se je pritihotapila nad spečimi in sanjajočimi.



Ulica v Plovdivu